און שטיל איז דאָרט געוואָרן, און דער טורעם איז אלט און פארעלטערט געשטאנען, און דאָס פינצטערניש, ווי באַנײַט הײַנט אָבער, און ווי קיינמאָל נישט פינצטער געווען ביז אהער... און דער יאם האָט געזיפצט, און דער יאם האָט מיט קויכעס גע־אָטעמט. און דאָס קעמל איז שטיל געשטאנען, און דאָס קעמל האָט אף סאָף־נאכט ארויסגעקוקט. האָט זיך דאן אויך אויסגעלאָזט די נאכט. האָט זיך אפן הימל דער שטערן פון פרימאָרגן באוויזן און אף יאם און אף מידבער אראָפּגעקוקט. און ביידע איניינעם מיט איין בליק און מיט איינע כסאָדים געבענטשט... האָט זיך פון טורעם דאן א פענצטער געעפנט, א פענצטער און וואָס צום יאם קוקט ארויס, און עפּעס א קאָל האָט זיך אפן ברעג און אפן וואסער דערהערט:

— די נאכט איז אריבער און מיט מאזל אונדז די נאכט, און אויך פאר ליכט און אף די האָרבעס באם קעמל איז די צײַט שוין געקומען...

האָבן זיך דאן די ליכט, וואָס אף די האָרבעס באם קעמל איינס צום אנדערן צוגעבויגן. האָבן זיי זיך דערנעענט איינע צום צווייטן, און דער מאָרגנשטערן האָט דאָס צוגעזעען, און דער מאָרגנשטערן האָט זיי פון הימל שײַן אראָפּגעשײַנט, און ביידע קנויטן האָבן זיך אָנגעצונדן, און ביידע קנויטן האָבן זיך אין איין פײַער פאראייניקט, און — דאָס קעמל איז פון וואסער ארויסגעגאן און פון יאם־ברעג ארויסגעשפאנט, און אזוי, און מיט די ליכט שוין ברענענדיקע, און אזוי, אין פארטאָג דעם שטילן, האָט זיך עס מיט דעם פּאָנעם צו דער מידבער און צום וועג אהין גע־ווענדעט, און מיטן געדאנק אויך אויסער מידבער און מיט ליכט און בסורע אין יישעוו אָנצוקומען...

און אף אָט דעם קעמל ווארט איך דאָ, אף אָט דעם קעמל קוק איך ארויס בא גרענעץ, און שוין א צײַט, אז ס׳גייט אין דער מידבער, און צײַט שוין קומען דעם.

אזוי דערציילט די בריִע.

דאָס נײַע לעבן (נ"י) 1 (יאַנ' 1922): 4 - 19

דער נסתּר

אין ווײַן-קעלער.

— און אז דער טרעגער, וואָס אונדזער ערד און וועלט אף זײַנע אקסל טראָגט, ווערט אמאָל מיד זי צו טראָגן, גיט ער זי א צווייטן, זײַנעם א פרײַנט, א ליידיקגייער, איבער, און אלײן לאָזט זיך אין שענק אוועק...

אן אפדערנאכט אמאָל, ס׳איז פינצטער און אומהיימלעך, קומט ער אין א גרויסער שטאָט, וואָס צו גאָט און צו מענטשן, אָן. דאָרטן איז נעבן א גאס א רוישיקער א הינטערגאס און פון מענטשן אָפּגעטון פאראנען. ליגט דאָרט אין א מויער איינעם א סקלאד־קעלער צופוסנס, פירן אין קעלער ארײַן עטלעכע טרעפּעלעך אראָפּ. טרעפט מען זיך דאָרט אין א שטוב א נידעריקער, אין אן אלטער און מיט צימערן אייניקע, און די ווענט אין די צימערן זײַנען מיט עפּעס א שווארצן לאק א גלאנציקן באשמירט, און אף די ווענט די שווארצע — אלטע בילדער עפּעס רויט־געפארבטע הענגען. שטייען אין די צימערלעך אלטע טישן נאָך פון אמאָל פארבליבענע, פּראָסט הילצערנע און נאָר ווײַס געריינִיקט, און בא די טישן בענק אלטע, אויכעט פּראָסטע און לאנגע, און ווענד־ליק אייניקע מענטשן זאָלן זיך אף זיי זעצן, און די צימערלעך זײַנען נידעריקע, און פון די ווענט קוקן אף זיי די אלטע בילדער מיט אמאָליקע שיקורים, גרויסע לײַט און היגע באזוכער אראָפּ.

קומט אהין דער וועלט־טרעגער צו גיין אינאָוונט, און די צימערלעך זײַנען שוין פארנומען, און בא יעדן טיש פאָרן, מאנסבלען מיט פרויען זיצן, און אין איינעם א צימער נאָר מאנסבלען געפינען זיך, געפינט ער זיך דאָרט אן אָרט בא א טיש, זעצט זיך אוועק און הייסט דעם דינער זײַנעם א ווײַן זיך

דערלאנגען. דערלאנגט ער אים, און אנקוקן דער אוילעם איז שוין א באטרונקענער, און די פּענימער זײַנען זיי שוין פון ווײַן און פון טרינקען רויט, און זייערע אויגן שוין נישט גלײַך קוקן, נאָר צעשוווּמענע און צעמישטע זײַנען. און אמאָל איינער און אמאָל אן אנדערער כאפּט זיך פון זײַן אָרט שוין אויף, אום צו דעם, וואָס אים אנקוקן זיצט, מיט זײַן גלאָז זיך גלעזלען, אָדער אזוי זיך גלאט, פון שיקרעס אן אויסגעשריי צו אויסשרײַען.

מאכט זיך דאָרט א יונגער אוילעם אמאָל באם טיש, יונגע געלערנטע, וואָס זײַנען נאָך פון טאלמידים־בענקל נישט אראָפּ, און צווישן זיי רײַך־קינדער, און אזוינע, וואָס רײַבן זיך און האלטן זיך נעבן רײַכע, ביליקע טרוימער און וואָלוועלע שענק־גײַסטער, וואָס מיינען די וועלט פאריכטן און איר ביזאהעריקן געשטעלטן שטייגער מיט ווערטער צעשטערן — צעשרײַען און צעהיצן זיי זיך אינמיטן טרינקען, צעגוואלדעווען און צעטומלען זיך, איינס דאָס אנדערע ניט הערנדיק, און איינער א מער היציג־קער, שטעלט זיך ארויס און טומלט זיך מער פון אלע, שרײַט אויס און קאעסט זיך אף דער וועלט:

— זי האָט זיך פארשולדיקט, אז די האָר זײַנען נישט אירע.

— אין טפיסע זי, די אָנזעצערן, — שרײַען אנדערע, און מיט די פויסטן אין טיש קלאפּן.

— באם באלעבאָס פון „סאגענאָער" *) (אזוי הייסט דער שענק) זי פארזעצן! — פאלט אײַן דאן איינעם.

— אין איר מיט א לאָך מאכן, פּולווער, און זי אופרײַסן! — שרײַט א צווייטער.

— פּעטער! — קערעוועט זיך דאן א שיקערער צום וועלט־טרעגער, וואָס אָפּגעזונדערט באַ זײַן טיש זיך זיצט — ווער זײַנט איר און וואָס טוט איר דאָ?

— דער וועלט־טרעגער בין איך! — באקומט ער אן ענטפער.

— ווער?! — הערט יענער ניט אײַן און גלויבט ניט דעם געהערטן.

*) סאגענאָער (סגי־נהור) איז די טײַטש — א בלינדער.

— דער וועלט־טרעגער! —

— כא, כא, כא — צעלאכט זיך יענער און אף א קאָל צו זײַן כעווּרע קערעוועט זיך:

— כעוורע, הערט נאָר, ווער עס זיצט דאָ מיט אונדז! דער וועלט־טרעגער איז ער.

און די כעוורע לויפט זיך צום טרעגער דאן אָן, און מיט שפּאָט און שיקרעס רינגלען אים באַ זײַן טיש ארום, האלטן אים פאר מעשוגע און די וועלט פּאמעלעך צו טראָגן אייצענען און זען זי ניט אראָפּוואַרפן, אום כאָלילע זי נישט צעברעכן — וואָרנען...

— גוט — איז דער טרעגער מאסקים.

— אן אוויירע נאָר זײַן מי, קיינער וועט דאָך אים פאר דער טירכע נישט באצאָלן, — זאָגט דאן איינער.

— אוואדע גיבן בעסערע פּארנאָסעס — זאָגט דאן א צווייטער.

און די כעוורע איז זיך לעסאָף מעיאעש פון אים און לאָזט אים אף זײַן אָרט באַ זײַן זיצן און זײַן מעשוגאַס איבער, קערט זיך צו איר אָרט און איר טרינקען אום, אזוי אף לאנג און ביז שפּעט אינאָוונט ארײַן, און ביז אלע ווערן דאָרט אף זייערע ערטער אײַנגעשלאָפן, ווער דעם קאָפּ און די הענט אף דעם טיש אָנגעשפּארט, ווער אפן אקסל באַ זײַן כאווער, און ווער אזוי, אף זײַן אָרט און גלײַך זיצנדיק; ווערן זיי אזוי אײַנגעשלאָפן, און קיינער וועקט זיי ניט, ווײַל פון „סאגענאָער" טרײַבט מען ניט קיין מענטשן, און „סאגענאָער" איז אי באטאָג, אי באנאכט אָפן, און מענטשן קענען קומען וויפל זיי ווילן זיך פארברענגען; און האלבע נאכט ווערן די צימערלעך טאקע אָפּגעליידיקט, אָבער ווער ס'בלײַבט נאָך, בלײַבט, ווער סע טרינקט, טרינקט, און ווער ניט — קאָן אזוי זיצן... זיצט זיך אזוי ווײַטער דער טרעגער, און אין זײַן צימערל איז שוין קיינער ניטאָ, אויסער יענע נאָר, וואָס שלאָפן, און אויך די צימערלעך זײַנען שוין ליידיק, און די נאכט־דינער באַ די עקן טישן און אָן ארבעט דרעמלען. און אין שטאָט דער רויש האָט זיך שוין אײַנגעשטילט, און אין גאס, ווו „סא־גענאָער" געפינט זיך, גייט שוין נישט קיינער, נאָך ווען־ניט־ווען א פּאָר פיס פון א פארשפּעטיקטן אהיימגייער פארבײַ די

נידעריקע פֿענצטערלעך, וואָס צום דרויסן קוקן, פֿאַרבײַגײין דערהערן זיך...

שטעלט זיך דאַן אין צימערל פֿון טרעגער דער נאַכטשלעפּער אַרײַן, נישט באַמערקט פֿון קיינעם און פֿאַרבײַ די דרעמלענדיקע דינער דורכגעגאַנגען. און אָט איז ער אויף דער שוועל שטיין געבליבן. און אָנגעטאָן איז ער אין אַ טיגערפֿעל אַזוינער, ווי אין אַ רעקל אָן אַרבל, און דער עק פֿון טיגער שלעפּט זיך אים אַ טויטער און באָמבלענדיקער נאָך. און אַליין זעט ווי געדראָלן און רויט־פֿאַרבלאָזן אויס, פֿון באַשטענדיקן טרינקען און וואָס אויך איצט איז אונטער דער קויסע, וואָס ער האָט ערגעץ אַנדערש און שוין נישט איינע דאָרט אַרײַנגעכאַפּט. שטייט ער און האַלט זיך אויף דער שוועל דאָרט שוואַכלעך, אָבער נאָך וואָס ער איז דאָ געקומען, ווייסט ער נאָר, און אַז עמעצער דאָ אינטערעסירט אים, זעט מען אויף אים; דערזעט ער דעם וועלט־טרעגער דאַן בײַ זײַן טישל זיצן, גייט ער צו אים צו, ווי צו זײַנעם אַן אַלטן באַקאַנטן, קומט אים צום טיש אונטער און פֿאַרנעמט אַן אָרט אַנקעגן, דערלאַנגט אים אַ האַנט צום גריסן און לאָזט זיך אויף אַ בענקל אַראָפּ.

— ווי גייט עס? — פֿרעגט ער בײַם וועלט־טרעגער, זיך אַראָפּזעצנדיק.

— גוט, און באַרג־אַרויף.

— און וואָס איז די גדולה דײַנע, דאָס, וואָס דו טראָגסט אָט די שיקורים אָן געלט? —

און דער שלעפּער ווײַזט דאָ דעם טרעגער אויף די אַנקעגן־שלאָפֿנדיקע נאַכט־פֿאַרשוינען אָן.

— ניין, — ענטפֿערט אים דער גײַסט, — און ווי בײַ דיר?

— שלים!

— וואָס אַזוינס? —

— די פֿרומע זײַנען אויסגעשטאָרבן און נישטאָ, און די, וואָס זײַנען פֿאַרבליבן, איז כאַפּט זיי, ווי זאָגסטו, דער טײַוול.

— איז בײַ וועמען ביסטו געבליבן?

— בײַ איינעם אַ שטיקל פֿרײַנט נאָר.

— און ווער איז ער?

— ער איז קליין און נישטיק, דאַר און שוין הויט און ביין, און זײַן פּאָנעם איז אים געל געקנייטשט, און ערד איז אים אין די קנייטשן. די אויגן האָבן זיך אים צעמישט, זײַנע ווײַסלעכער האָבן די שוואַרצלעכער פֿאַרגאָסן, אַ גראָ וואָ●ערל איז אים שוין אין די אויגן, און אַז ער פֿאַרטראַכט זיך אַמאָל מיט זיי, זעט ער שוין, ווי נישט אויף דעם אוילעם אויס: דאָ האָט שוין נישט וואָס צו טון, וואָס ער האָט געהאַט, האָט ער אויסגעבראַכט, ווײַן און ווײַבער האָט ער זײַנע קליינע קויכעס אָפּגעגעבן, און איצט איז ער אַזוי פֿאַרבליבן, און אַלע אָוונט נאָר האַלוצינאַציִעס באַפֿאַלן אים...

ווי ער קומט נאָר אין זײַן באָכערישער היים אײַנאָוונט, ער פֿאַרמאַכט נאָר די טיר נאָך זיך, דרייט דאָס ליכט אַרויס און בלײַבט אַליין אין צימער, אַזוי רירט זיך אים באַלד אַ וואַנט אויף אַנקעגן, אַ לײַכטער שאָטן טוט זיך אים אַ ווײַז דאָרטן, און פֿריִער שוואַכלעך און נישט אָנגעזען, אָבער באַלד וואַקסט אַ פֿאַרשוין פֿאַר אים אויס — אַ הויכער און אַ ציכטיקער, מיט גלאַטע האָר פֿאַרקעמט און מיט אַ שרינט אַזוינעם, מיט לעצטע מאַנירן און אין אויג אַ מאָנאָקל. באַווײַזט ער זיך צו מײַן פֿרײַנט, נעמט זיך אַ פּלאַץ בײַם טיש אים אַנקעגן, אַ פֿוס אויף אַ פֿוס פֿאַרלייגט, האַלט זיך פֿרײַ און נישט געצוווּנגען, און מײַן פֿרײַנט איז שוין צו אים צוגעוווינט, ער שרעקט זיך נישט פֿאַר אים, און אויף זײַן אומגעבעטן קומען האָט שוין מיט דער האַנט אַ מאַך געטון...

און די לעצטע צײַט האָט ער מײַן פֿרײַנט מיט אַזאַ באַזוך באַפֿוילט: ער האָט זיך אָוועקגעזעצט, עפּעס געשוויגן אַ צײַט, און מײַן פֿרײַנט האָט אין דער האַנט בײַ אים עפּעס אַ מעשונע סייפֿערל באַמערקט: שוואַרצע טאָוועלעך און שוואַרצע בלעטלעך און אויך עפּעס אַן פֿאָרמאַט אַן אומגעוויינלעכער.

— וואָס איז דאָס? — האָט ער בײַ אים אַ פֿרעג געטון.

— טאַקע פֿון דײַנעטוועגן געבראַכט, דיר דאָס ווײַזן געוואָלט.

— וואָס אַזוינס?

— וואָס מ׳שרײַבט פֿון אונדז.

— ווער פֿון וועמען?

— אין אייניקע יאָרטויזנט ארום פון א ו נ ד ז ע ר טויזנטער.

און דאָ האָט אים דער פארשוין דאָס סייפערל דערלאנגט, און מײַן פרײַנט האָט עס גענומען און אינדרין ארײַנגעקוקט. און נישט ווי אונדזערע איז יענער סייפער געדרוקט געווען, נישט שווארץ אף ווײַס פאפיר, נאָר פארקערט — מיט ווײַס אף שווארץ. און מײַן פרײַנט האָט דאָס קסאוו יענץ לייענען נישט געקענט און אין סייפער גאָרנישט ניט פארשטאנען. האָט ער עס צוריק דעם פארשוין אָפּגעגעבן, זאָל ער דאָרט לייענען. און יענער לייענט: ס׳איז אים אלציינס — קסאוו פון צוריק מיט טויזנטער, און קסאוו, וואָס שפּעטער מיט טויזנטער, און זאָגן זאָגט ער, אז דאָס בוך קער צו א מענטשהײַט שוין א שווארצער, וואָס האָט די איצטיקע וועלט פארנומען, און פון די ווײַסע איז שוין קיין זייכער נישט געבליבן, און נאָר די געשיכטע זייערע בלאָנקעט נאָך ווי־ניט־ווי אין די געדעכענישן ארום, און ווען־ניט־ווען דערמאָנט מען זיי.

און אזוי שרײַבט זיך דאָרט אין בוך: נאָך גרויסע געשלעגן און מילכאָמעס צווישן די ווײַסע, אז א גרויסער ייִעש איז זיי באפאלן, ווײַל אז צו זייער געטרוימטן שאָלעם, האָבן זיי געזעען, וועלן זיי שוין נישט קומען, און אז בעסער ווי זיי זײַנען, וועלן זיי ניט ווערן, און וואָס זיי האָבן גוטס געהאט, האָבן זיי שוין אָפּגעגעבן, און זייער צײַט שוין צו עלטער בייגט זיך, און זייער בלוט און באַרוף ענדיקט זיך, און אנדערע און געזינטערע דארפן זיי יארשענען קומען, און אויך די אנדערע וועלן מיסטאָמע נישט בעסער זײַן — האָבן זיך זייערע קליגסטע און אויסדערוויילטסטע אף א באראָט צונויפגענומען, און פאר די איבערגעבליבענע, פאר די פעלקער און פאר די פעלקערלעך זייערע, א באשלוס אָנגענומען: ענדע! און זאָל עס גיין, ווי עס גייט, בעסער מאכן איז אומעגלעך, און זאָרגן איז שוין ניטאָ פאר ועמען, און זאָל זיך יעדערער, ווי ער פארשטייט, זײַן לעבן ענדיקן, און פאר פרעמדן קלאל און פרעמדן פראט זיך קימערן איז א נארישקײַט...

און דער געשיכטע־שרײַבער גיט דאָ צו און שרײַבט ווײַטער: „און א געוויינלעכע דערשײַנונג און א טאָגטעגלעכע איז עס דאן געוואָרן, און אין די צײַטשריפטן איז דאָס פארצייכנט, און

אין די טאָגבלעטער האָט מען דאן לייענען געקאָנט, אז אמאָל דאָ און אמאָל דאָרטן האָט מען יענע כאכאָמים, וואָס האָבן דעם באשלוס אָנגענומען, אײַנציקווײַז בא זיך אין די היימען אין די פרימאָרגנס אין די וואנעס און אין די באָד־צימערן געטראָפן, — אויסגעטאָנענע און אין די וואסערן זיצנדיק. אויסגעגאנגענע, און די וואסער איז פול בלוט געווען: זיי האָבן זיך די אָדערן געעפנט, און אזויערנאָך זייערע כעשבוינעס מיט דער וועלט פארענדיקט"...

און דער פארשוין מײַן פרײַנטס האָט דאָס לייענען פארענדיקט, דאָס סייפערל פארמאכט און מיט מײַן פרײַנט זיך איבערגעקוקט.

— איז וואָס? — האָט אים מײַן פרײַנט געפרעגט — זאָלן מיר זיך אויך אין יענע כאכאָמים פארשרײַבן?

— המ... — האָט דער פארשוין געשטאמלט — כ׳מיין, ס׳איז צײַט... ווייל פון אונדזער וועלט איז נישט צו האָפן...

און דער נאכט־שלעפער גיט דאָ צו:

— און מײַן פרײַנט מיט זײַן פארשוין זײַנען ש ו י ן פארשריבענע, און אויך איך בין צו זיי צוגעשטאנען.

— איז וואָס וואָלסטו געוואָלט? — פרעגט דאן דער וועלט־טרעגער באם שלעפער.

— האלטן מיר דיך נישט פאר נארישער פון אונדז, און איך בין געקומען אויך דיר דאָס פאָרשלאָגן.

— אין „צאר באלעכאים" ארײַן?

— רוף עס, ווי דו ווילסט, און זאָל עס הייסן, ווי סע וויל זיך.

— ניין! - ענטפערט דער וועלט־טרעגער.

— און דײַן גדולע און דײַן בארג־ארוף? —

שווײַגט דערוף דער טרעגער. האלט נאָר זײַן קאָס אין די הענט ארומגענומען, און זײַן פּאָנעם איז פארטראכט צו די הענט געוועָנדעט, און אין „סאגענאָער" שוין גרויסע נאכט־שטילקײַט הערשט דאן, און די יונגע־לײַט, וואָס אין טרעגערס צימער באם טיש שלאָפן, שלאָפן שוין איצט אף א גרויסן עמעס, און אויך די דינער, די אף־נאכט־פארבליבענע, עפּעס פארזונקען און

פאַרדרעמלט זײַנען, און בּאַ די עקן טישן, ווי אױף אַ ווײַלע נאָר, זיך צוגעזעצט, זײַנען אַזױ זיצנדיק פאַרבּליבּן, און דער נאַכט־שלעפער זיצט אַנקעגן טרעגער, זיצט און וואַרט אױף אים...

— האַ!...— וועקט זיך דער טרעגער דאַן פון שטיל־פאַרטראַכט־זײַן אױף, און מער, ווי צו זײַן אַנקעגן־זיצנדיקן, צו זיך אַלײן טוט אַ זאָג:

— מײַן גדולה? יאָ... כ׳האָבּ געהערט נישט לאַנג, ווי אין די ווײַטסטע וועלט־רוימען האָט בּאַנאַכט אַמאָל עפּעס אַ לײַכטער שאָס געטון. צי אַ וועלט איז דאָרט אונטערגעגאַנגען, צי אַ וועלט מיט אַ וועלט האָבּן זיך אָנגעשלאָגן און בּאַגעגנט, האָבּ איך נישט געזעען, נאָר געזעען האָבּ איך, ווי אױף דער ערד און אין אַ שטיבּעלע אײנעם האָט אַ פענצטער אױף יענעם שאָס מיט אַ לײַכטן ציטער זיך אָפּגערופן. און אַ מענטש האָט זיך דאָרט אופגעוועקט און איז פון זײַן געלעגער אַראָפּ, און די הענט האָט ער געוואַשן, און אױף גאָטס דרויסן אַרויסגעקוקט, און געזאָגט האָט ער: עפּעס איז איצט געשען אױף דער וועלט, מ׳דאַרף דערויף בּעטן, און מ׳דאַרף זיך בּאַדענקען.

און ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט און געזאָגט:

— „וואָס ס׳איז פאָרגעקומען פונויבּן, איז מיר נישט קלאָר, צי אַ הימל־קערפּער האָט געפּלאַצט, צי אַ נײַע וועלט־געראָד איז געבּוירן, ווײס איך נישט; אָבּער וואָס ס׳זאָל דאָרט נישט זײַן — איז דאָס געשען, און מיט אײבּיקן לעבּן און מיט געטלעכן טויט איז דאָך דאָס פאַרבּונדן, און עפּשער האָט דאָס נאָך אָדער שוין קײן מויל נישט, דאַרף דאָך דאָס עמעצער פאַרן מויל בּרענגען, און איך בּין דאָך דער זוכה, און איך האָבּ דאָס פון שלאָף דערהערט, און איך שטײ שוין פאַר גאָט, פאַר זײַן דרויסן אין פענצטער, און דער וואַכנדיקער וועלט־טרעגער איז איצט פאַרנומען, מיט זײַן מאַסע און זײַן מי צו טראָגן, און ווער זאָל פאַרן געשעענעם דאָס וואָרט זאָגן?“

און געווען בּין איך דער טרעגער דאַן, אױף דער וועלטס וועג אויסגעטרעטענעם, און ווײַטע געזאַנגען פון זעלטענע הימל־גערעדער האָבּ איך געהערט, און געגאַנגען דאַן בּין מיט מײַן מאַסע אָנגעלאָדן, מיט דער הײליקער און שווערער. האָבּ איך די

רײד פון יענעם מענטשן דערהערט, האָבּ איך דאַן מײַנע אַקסל אײַנגעבּויגן און טיפער אױף זיך דעם יאָך גענומען, מײַן יאָך און מײַן מי, מײַן ליבּע און מײַן גדולה...

— ענלעכס אױף דעם האָבּן מיר שוין געהערט פון דיר — האַקט דער נאַכט־שלעפער דעם טרעגער אינמיטן איבּער — עפּעס נײַעס, וועלט־טרעגער, האָסטו?

— און דאָס אַלטע איז דיר ווייניק? — פרעגט דער טרעגער בּערויגעז.

— נײן, דערעסן... און דײַן מענטש איז אַ נאַר, און זײַן מויל מאָלט נאַרישקײַטן.

— און וואָס וואָלסטו געזאָגט?

— אויסגעשפּיגן און געגאַנגען שלאָפן...

און אַנשוויגן אױף אַ ווײַלע ווערן דאַן בּײדע. דער טרעגער לאָזט ווידער זײַנע אויגן צו זײַן קאָס אַראָפּ, און דער נאַכט־שלעפער קוקט אױף אים און ווי זײַן נאַרישן אומשולד בּאַדויערט. שטעלט זיך דאַן אױף דער שוועל דער נאַכט־וועכטער אַרײַן, און אויך ער און נישט בּאַמערקט פון קײנעם. פון דער שטילער גאַס אין „סאַגענאָער“ קומט צו גײן, אין אָנגעפּעלצטער, און קײַלעכיק מיט בּגאָדים אָנגעפּאַקטער, און אױף זײַן בּרוסט אַ היטער־פײַפעלע הענגט אים, אױף טאָמער עפּעס מאַכט זיך, און טאָמער עפּעס אומרויִקס אין גאַס געשעט — צו פײַפן און די אַרומיקע היטער צו מוידיע זײַן. קומט ער אַרײַן, און אַ שווײַגער איז ער, און מיט טרעגער און שלעפער שוין לאַנג בּאַקאַנט. זעצט ער זיך צו זײער טישל צו און פאַרנעמט אַן אָרט דאָרט מיט זײַן אָנגעפּעלצטקײַט — און טרעגער מיט שלעפער זײַנען צופרידן מיט זײַן קומען, און בּײדע אױף אים זײערע בּליקן און זײער אופמערקזאַמקײַט ווענדן.

— און וואָס זאָגסטו, היטער? — ווענדעט זיך צו אים מיט שפּאַס דער שלעפער.

— זאָג, זאָג, — ענטפערט דער היטער, — זאָג, וואָס דו ווילסט, מ׳הערט דיך אַ היפּש בּיסל, מ׳שלאָפט בּעמײלע.

און דער היטער ווערט אַנשוויגן, און ער איז ערנסט־היטעריש אין זײַן שווײַגן, און דער שלעפער ווענדעט

זיך דאן אָפּ פון אים, און צום טרעגער דאן קערעוועט זיך:—

— דערצייל עפּעס, טרעגער, אהיים איז נאָך פרי צו גיין, די נאכט איז נאָך גרויס, און דו האָסט דאָך באגעגענישן.

און דער גײַסט פארטראכט זיך אף א ווײַלע, דערמאָנט זיך אָן עפּעס און טוט א זאָג:

— הער־זשע, שלעפּער, און פארשטיי.

און דער טרעגער דערציילט:

— דאָ נישט לאַנג,— זאָגט ער,— האָט ער דעם מאזל־עמער באגעגנט. מיט זײַן שטאנג און מיט זײַנע עמער אף די אקסל, און די שטאנג איז אים אף דער ברייט פון דער פּלייצע געלעגן, און די עמער האָבן זיך אים געבאָמבלט, און ליידיק וואסער־פּירעריש איז ער אים אנקעגן געקומען. האָב איך אים ארײַנגעקוקט אין די עמער און זיי טרוקן און צעלעכצט געזעען. האָב איך זיך צו אים געווענדעט און בא אים „וואָס איז די מײַסע?"— א פרעג געטון, וואָס עפּעס די עמער טרוקן און ווי לאנג שוין דעם ברונעם נישט געזעען— זעען אויס? האָט ער מיר געענטפערט: מאזל־יונגפרוי *) האָט כאסענע און איך וויל איר מיט ליידיקן איבערגיין... אדאנק מיר איז זי אין הימל ארופגענומען, אדאנק מיר האָט זי אן אָרט צווישן די מאזאָלעס באקומען, און איצט גייט זי צו א פרעמדן זײַן.

— וואָס הייסט?

— איר טאטע איז פון די געפאלענע מאלאָכים געווען, ער האָט מיט אן ערד־פרוי געלעבט, ער האָט מיט איר א קינד געהאט, און געגלוסט און זיך געזעטיקט, און געמיינט, אז הימל און ערד זײַנען זײַנע. איז דאָך אָבער דערנאָכדעם אף אזוינע מאלאָכים די שטראָף אויסגעפאלן, און דער הימל האָט זיך פאר זיי פארשליסן באדארפט, און אף צוריק ארופצוקומען איז זיי שוין נישט באשערט געווען, — האָט מען זיי נאָר א קליינע רעגע צײַט געגעבן, און ווער ס'האָט געוואָלט האָט זי אויסנוצן געקאָנט. זײַנען אָבער פון די מאלאָכים פיל אין זייער ערדישקײַט און מיט

*) מאזל־עמער און מאזל־יונגפרוי — צוויי מאזאָלעס פון די צוועלף.

זייערע ווײַבער פארנומען געווען, האָבן זיי פארזאמט די רעגע, זײַנען זיי אף קלאָג און אף מענטשן־צוגלײַך אונטן געבליבן, און נאָר איינציקע פון זיי האָבן זיך געכאפּט און באדענקט אין דער צײַט, און אַין יענער רעגע האָבן זיך צוריק ארופגעכאפּט. צווישן יענע איינציקע איז אויך דער מאזל־יונגפרויס פאָטער געווען. האָט ער אָבער נישט נאָר זיך אליין, נאָר אויך זײַן ווײַב און איר פרוכט פון איר לײַב ארופנעמען געוואָלט, האָט ער אף גיך צום ערשטן דאָס קינד ארופדערלאנגט, און איך בין גראָדע באם הימל און באם ארופדערלאנגען געשטאנען, און איך האָב עס פון זײַנע הענט א כאפּ געטון, האָב איך דאָס איבערגענומען, און יענער האָט דאָס ווײַב געוואָלט ארופגעבן און דערנאָך אויך אליין ארוף, האָט זיך שוין אָבער אין דער רעגע דער הימל צוגעשלאָסן, און דער מאלעך איז מיטן ווײַב אין די הענט אין דער לופטן שוין פאר א פארשלאָסענעם און פאר א צוגעמאכטן הימל שטיין געבליבן.

און דאָס קינד האָט זיך אין מײַנע הענט געטראָפן, און די ערשטע צײַט האָב נישט געוווּסט וואָס צו טון דערמיט, אָבער דערנאָך האָט זיך עס צו מיר צוגעוווינט, און איך האָב דעם א טאטן און א מאמען פארביטן. און איך האָב דאָס דערצויגן, און דאָס קינד איז מיר ליב געוואָרן, און באשטענדיק איז דאָס מיט מיר בא מײַן ארבעט געווען, ווען איך האָב פון מאזל־ברונעם געשעפט און דער וועלט אראָפּ רעגן און שעפע געגעבן, און געהאלטן האָב דאָס בא דער זײַט באשטענדיק, און קיינמאָל דאָס אליין און אף הפקר נישט אָפּגעלאָזט.

אז ס'איז אונטערגעוואָקסן, און אַז די אנדערע מאזאָלעס האָבן דאָס דערזעען בא מיר, האָבן זיי דאָס באטראכט און געלויבט אלע, און איינציקע פון זיי האָבן זיך אפילע דערין מיסקאנע געווען, און דאן אויך אין מיר, וואָס האָב עס אזוי נאָענט בא זיך טאָמיד.

און אזוי ווי אין יענע צײַטן זײַנען נאָך הימל־גערעדער אַון מאזאָלעס נישט פעסט געווען און פון צײַט צו צײַט פלעגט זיך נאָך אמאָל א שטערן אויסגליטשן, פאלן און פון דער ראָד פעלן, האָט זיך טאקע אמאָל געמאכט, און איינער א שטערן־מאזל איז

גייענדיק פון וועג אראָפּ און ערגעץ ווו פארבלאָנדזעט, צי אין א טהאָם אראָפּ, האָט אונדז אין ראָד דאן א באזעצער געפעלט, און איינס אן אָרט איז דאָרט ליידיק געשטאנען, האָבן זיך מאַזאָלעס צונויפגענומען און באשלאָסן: דאָס אָרט דעם קינד און פון מיר דערצויגנס אָפּגעבן, און — נישקאָשע: שעמען דערמיט איז זיך נישט געווען, און געשײַנט האָט דאָס ניט ווייניקער פון אנדערע, און ליב געווען איז דאָס מער פון אנדערע, און דאָס קינד האָט דאָס אָרט פארנומען, און א גלײַכע צווישן גלײַכע געוואָרן.

און דאָס קינד איז מיר טײַער געוואָרן, און דאָס קינד איז דאָך צו מיר נעענטער, ווי צו אלעמען, געווען, און געטון האָט דאָס אָן מיר גאָרנישט, און נאָך יעדער מינדסטער זאך פלעגט עס זיך צו מיר ווענדן, ווײַל, ווי געזאָגט, טאטע־מאמע האָט דאָס נאָך שוואך געקאָנט, און איך האָב דעם פארביטן טאטע־מאמע.

און איך פלעג דאָס אראָפּקוקן לערנען, ווי אזוי ס'זאָל זיך פאר דער מאזל־ראָד האלטן און דאָס קעפּל זאָל זיך דעם נישט פארדרייען, און אמאָל פלעגט דאָס בא מיר דעם עמער בעטן, איך זאָל דעם אָנווײַזן, ווו און וואָס צו באגיסן, און איך האָב דעם נישט אָפּגעזאָגט און דעם געגעבן, און דאָס קינד האָט שוין די ערד געקאָנט, און זומער און ווינטער געוווּסט, און ווי סע פירט זיך אין זומער און אין ווינטער, און אָפּט, ווען זי האָט אזוי דעם עמער געהאלטן, פלעגט זי זיך פארטראכטן, און אמאָל נישט דערגיסן און אמאָל איבערגיסן, ווי א קינד, און איך האָב געשמייכלט און איך האָב איר מויכל געווען אף דעם, וואָס זי האָט מיר דאָרט „אָפּגעטון”.

און דאָס קינד איז געוואָקסן, און איך האָב דאָס ליב געקריגן, און פאָרמען זײַנען בא דעם געוואָרן, ווי בא דעם געוויסן מין פון יענע קינדער, און רייצן האָט דאָס מיך גענומען, און אָפּט און פארבאָרגן פלעג דעם שוין נאָכקוקן פון א זײַט, און דאָס קינד האָט נישט געוווּסט, און דאָס אונטערגעוואקסענע האָט זיך נישט געהיט פון מיר, אָבער איך פאר אנדערע האָב זיך שוין יאָ געהיט, און אנדערע צו איר שוין אין געהיטקייט געהאלטן: ווי האלט מען זיך צו איר, ווי

קוקט מען אף איר, ווער האָט אף איר אן אויג געוואָרפן און ווער פון אלעמען ווערט מער געאכט פון איר...

און איך האָב גאָרנישט ניט באמערקט, אויסער איר געטרײַשאפט און איבערגעגעבנקייט צו מיר, און איך בין צופרידן געווען און אופגעלייגט זייער, און אין הארצן האָב שוין אף דער צײַט ארויסגעקוקט, ווען זי וועט נאָך מער אונטערוואקסן, און איך וועל צו איר נאָענט צוקומען, און דאָס, וואָס איצטער איז נאָך אומעגלעך, וועל איר שפּעטער אופקלערן, און דערווײַל האָב זי געהיט און קיין פרעמר אויג אף איר רוען נישט געלאָזט. און אזוי איז א צײַט אוועקגעגאנגען, און איך האָב איר אין איין נאָכקוקן געהאלטן, און זי פלעגט אף דער ערד אראָפּקוקן, און די ערד איז איר עפּעס ניט געפעלן, און אָפּט פלעגט זי מיך צורופן, און אף הינטן און אף אראָפּ מיר אָנווײַזן:

— פּעטער, מאזל־עמער, וואָס וואקסט בא דיר נישט?

— וואָס נישט? —

— דאָס, וואָס דו באגיסט און האלטסט אין איין באגיסן: די גראָזן און די ביימער דײַנע.

— די ביימער זײַנען דאָך הויך.

— דאָס איז הויך בא דיר? און פארוואָס דערלאנגען זיי דעם הימל נישט?

— מער איז זיי נישט באשערט און נישט געגעבן.

און זי פלעגט זיך פון דער ערד אָפּקערעווען, און פון מיר ווי א באליידיקטע און אנטוישטע אוועקגיין, און אוועקגיין פלעג דאן צו אנדערע מאזאָלעס, און בא אנדערע און שוין נישט בא מיר אן אנדער אינטערעס צו זוכן... און יענע פלעגן איר דערציילן און מיט איר פיל צײַט פארברענגען, און יעדערער האָט איר, וואָס ער האָט געוווּסט, דערציילט, און אלע פלעגן פאר איר דאָס שענסטע, וואָס זיי האָבן געהאט, ארויסברענגען, און דערציילן פלעגן איר פון געוועזנס, און אויך נישט געוועזנס פלעגן פאר איר אויסטראכטן, און זי האָט געהערט און אלעמען אין מויל געקוקט, און א שטארק־גלויביקע איז זי געווען, און אין אומגלויבלעכעס האָט נאָך מער געגלויבט, און יענע האָבן פאר איר אזעלכעס אויסגעקלערט, וואָס אף דער ערד האָט זי

פון דעם קיין שפור נישט געזעען, און אויך צווישן די מאזאָלעס קיין סימען פון דעם ניט געפונען; האָט זי זיך אין מײַסעס פון ה ע כ ע ר־מאזאָלעס פארליבט, און מאזאָלעס האָבן איר צוגעשטעלט אזוינע, און מאזאָלעס האָבן נישט געקארגט פאר איר קיין אויסגעטראכטס.

פלעג זי איצט א פארפרעמדטע זײַן און צו מיר שוין זעלטן קומען, און אין מײַן ערדארבעט קיין אָנטייל נישט גענומען, און אין אָפּגעזונדערטקײַט פלעגט שוין זיצן, און שווער איז זי שוין ארויסבאקומען געווען פון איר אָפּגעזונדערטקייט. און אין די אָוונטן, נאָך זון־זעצן, פלעגט זיך אף איר מאזל־בעטל ארופזעצן, און לאנגע שאָען פאר איר אנשלאָפן ווערן פלעג אף הויכע הימלען און אף די ווײַטע שטערן קוקן...

און אָט יענע צײַט האָב שוין פאר רעכטפארטיק געפונען, און אין יענער צײַט האָב איר שוין מײַן ווילן געוואָלט אופדעקן, וואָרעם געזעען האָב איך, אז נישט אומזיסט זײַנען מאזאָלעס פארנומען מיט איר, און נישט אומזיסט גיבן איר מאזאָלעס אזויפיל אופמערקזאמקײַט אָפּ, ווײַל פיל פרייד האָט זי פאר אלעמען געשאפן, און גליקלעך פילט זיך יעדער אין איר נאָענטקײַט צו זײַן; האָב איך איר איינמאָל א פארנאכט, ווען אלע זײַנען שלאָפן אוועקגעגאן, אין אויער אײַנגערוימט — אז אלע וועלן אנשלאָפן ווערן, און אז אלץ אין ראָד בא אונדז וועט שטיל ווערן, זאָל זי צו מיר ארויסגיין, איך ווארט אף איר, איך דארף זי באם ברונעם האָבן...

האָט זי ניט פארשטאנען און מיך אָנגעקוקט, און זיך פארווּנדערט און מיך באטראכט, ווי נישט געוויינלעך, און דאָך, און נישט כוישעד זײַענדיק גאָרנישט, האָט מיר צוגעזאָגט און געהאלטן איר צוזאָג... און איך האָב זי געווארט באם ברונעם, און א לעוואָנע איז דאן אופגעגאנגען, און אף דער ערד איז דאן א זומערנאכט געווען, און פון דאָרטן האָט זיך פיל גוטס און ערדשאפט געטראָגן, און פארבאָרגענע רייכעס פון וועלדער און טײַכער פארבאָרגענע. איז זי צו מיר אָנגעקומען און בא מיר א פרעג געטון:

— וואָס איז, פעטער? וואָס האָסט מיך באדארפט עפּעס פארבאָרגן?

— גאָרנישט — האָב איך, איר פארפרעמדטע פראגע דערפילט, איר געענטפערט און זי פאַר לעוואָנע באטראכט — זעץ זיך.

און זי האָט זיך נעבן מיר אפן ראנד פון ברונעם אוועקגעזעצט און. איך האָב צו איר א האנט אויסגעשטרעקט און זי ארומנעמען געוואָלט.

— ביסט נאס און שמעקסט מיט וואסער, פעטער.

און זי האָט מיר די האנט אָפּגעווענדט און זי מיר צוריק דערלאנגט, און איך האָב איר שוין גאָרנישט זאָגן געקאָנט, און געזאָגט האָב איך, אז עפּעס קאָן נישט אנשלאָפן ווערן די לעצטע צײַט, און אז זי איז מיר זייער ליב, און זאָל זי מיט מיר א שטיקל אָוונט פארברענגען... און זי האָט פארבראכט, ווי פארבראכט, און געזעסן מיט מיר ביז זי איז שלעפעריק געוואָרן, און איך האָב זי זיך לייגן אָפּגעשיקט, און לאנג אַיר דאן נאָכגעקוקט נאָך איר אוועקגיין, און אזוי און מיט גאָרנישט ניט בלײַבנדיק, האָב איך לאנג דאן נאָכגעדענקט יענעם אָוונט.

און מאזאָלעס האָבן איר ווײַטער דערציילט, און מאזאָלעס האָבן אונטן־ארומער געקוקט אף איר, און זי האָט ניט באמערקט און איבערגליקלעך אין איר אומוויסן פון זיך געווען; און געווען איז זי דאן גליקלעך, און די שיינהײַט האָט זיך געפרייט אין איר, און די שיינהײַט איז פאר אנדערע אָנגעגרייט געווען, און נישט פאר מיר און נישט פאר מאזאָלעס קיינעם: איר באשערטער איז ה ע כ ע ר מאזאָלעס געווען.

אמאָל האָב איך, אין הימל קוקנדיק, אן אָוונט איינעם, ווען איך האָב נישט געקאָנט אײַנשלאָפן, נעבן א שטערן איינעם א פארשלייערטע פרוי דערזעען, מיט א דין געוועב איבערן פּאָנעם אראָפּגעלאָזט, און אינגאנצן אײַנגעהילט און אינגאנצן אײַנגעוויקלט איז געשטאנען און צו אונדזערע מאזאָלעס געקוקט. געזעען האָב איך, אז איר קוק, דער פארשטעלטער, איז צו מאזל־יונגפרוי געווענדעט, איר שלאָף באוואכט, אף איר בעטל קוקט, און קומט איר איצט צו כאָלעם... האָב איך נישט פארשטאנען גאָרנישט, ווײַל דאָס זעונג איז אומגעוויינלעך געווען, און אויך אין הימל מאכט זיך עס זעלטן, האָב איך געקוקט דערוף און דאָס פון אויג נישט אראָפּגעלאָזט, ביז ס'איז פארגאנגען און פון

יענעם אָרט נישט געבליבן... אף מאָרגן איז זי, די געגארטע מײַנע, צו מיר צום ברונעם אונטערגעקומען, און אזוי ווי איך בין פארטראכט און פארנומען געווען בעשאס איר אָנקומען, האָט זי מיך אָנגערופן און מיך „פעטער" א רוף געטון:

— פעטער, הא, פעטער!

— וואָס איז? — האָב איך זיך א כאפ געטון און זי דערזעען.

— א כאָלעם האָט זיך מיר באוויזן.

— וואָס אזוינס?

— ס'איז צו מיר מײַן מאמע געקומען, אן אָנגעטאָנענע און א פארשלייערטע, און איר פּאָנעם האָב איך נישט געזעען, נאָר זי איז איבער מײַן בעטל געשטאנען און זי האָט זיך אָנגערופן און מיר אזוי געזאָגט:

— טאָכטער, דײַן טאטע האָט מיך אין הימל געוואָלט דערהייבן און איבער מיר איז אויך אליין אף דער ערד פארבליבן, און דו האָסט די זכיע געהאט און דו ביסט צווישן די מאזאָלעס אײַנגעזעצט געוואָרן, זע, טו פאר אונדז און דערהייב אונדז.

— און וואָס זאָל איך טון, מאמע? — האָב איך געפרעגט.

— ליב דאָס דערהייבנע — האָט זי מיר געענטפערט. — וואָס האָט זי געמיינט, פעטער?

— כ'ווייס ניט — האָב איך געענטפערט, און איך בין ערנסט געוואָרן.

און זי האָט מיך פארלאָזט און צו אנדערע מאזאָלעס זיך אָנפרעגן געגאנגען, און יענע האָבן איר אופגעקלערט, און ווי יעדער פון זיי האָט פארשטאנען איר אופצוקלערן, און אלע האָבן זי אפן געדאנק ארופגעפירט, אז איר צײַט דערנעענט זיך, און אז איר ליבע־צײַט קומט אָן שוין, און אלע אויגן פרייען זיך מיט איר, און אלעמען איז איר קערפּער ליב, און אז איר מוטער איז איר צו וויסן געבן געקומען אף דער צײַט, און אז געזאָגט האָט זי, אז איר ליבע זאָל זי צווישן הויכן זוכן.

און זי האָט זיך פארקלערט, און זי האָט ארוף קוקן גענומען, און זי האָט צווישן די שטערן געזוכט, א באשיידעניש אף איר יוגנט־פראגע צו געפינען...

און אין א שטיקל צײַט ארום האָבן נעבן יענעם שטערן ווידער אין א באנאכט אמאָל איר פּאָטער שטיין דערזעען. א מענטש, ווי אלע מענטשן, אָבער מיט אן פּאָנעם פון אן אמאָליקן מאלעך פארבליבן, און קיין פליגל האָט ער נישט געהאט, ווי מאלאָכים, נאָר אפן אָרט פון פליגל איז בא אים א טאָרבע געהאנגען — ער האָט ווי אן ערדישער באלטשוווע אויסגעזעען. און ער איז געשטאנען און אויך אף זײַן טאָכטער געקוקט, און אף מאָרגן איז זי ווידעראמאָל צו מיר און שוין מיט א נײַעם כאָלעם געקומען:

— פעטער, מײַן טאטע האָט זיך מיר באוויזן!

— און וואָס געזאָגט?

— „ליבע איז אין דער הייך, ווי ליבע אין דער נידער; אף גרויסער ליבע איז מען נישט מעכוייעוו צו פאלן" — איך פארשטיי נישט, פעטער!

— איך אויך נישט.

און זי איז ווײַטער צו אנדערע אוועקגעגאן, און זיי האָבן איר ווײַטער געזאָגט, וואָס געזאָגט. און זי איז שוין דאן צום סייכל געקומען, און צום געוויסן אָנהייב פון יענעם באוווסטזײַן... און ארומקוקן ארום זיך האָט זי גענומען, און אין יענער צײַט און אין גרויער יוגנט זיך דערזעען, און הערן פון אזוינע זאכן האָט זי שוין געהערט, און פארשטאנען האָט זי שוין מער, ווי געהערט; און איך האָב יענע צײַט שוין פאר דער לעצטער געפונען, און אז אויב נישט איצט, איז פארפאלן: אין ערשטן פאל, וואָס וועט זיך איר מאכן, וועט מיך פארלאָזן, און אפן ערשטן רוף פון א פרעמדן עמעצן וועט געוויס זיך אָפּרופן... און מאזאָלעס האָב איך געזעען, אז מײַן מיין פארשטייען, און אז אונטן־ארום שפּעטן פון מיר, און פון זייער אייגן איר־ליבע־צו־דערגרייכן האָבן זיך מעיאעש געווען, און דערפאר זײַנען זיך אין מיר מיסקאנע, און ווילן אויך מיר די זאך צעשטערן... האָב איך א צײַט דאן געפונען, און איינמאָל, ווען איך האָב זי גייענדיק מיט פולע עמער דערזעען, האָב איך זי אָפּגעשטעלט מיט די עמער, בין איר אנקעגן געבליבן, און אזוי בלײַבנדיק מײַן גאנץ הארץ איר גענומען אופדעקן: און אזוי, און אזוי, און פון זינט

זי אין הימל געקומען, איז צו איר מײַן אויג געווענדעט, און פון זינט זי האָט אונטערוואקסן גענומען, האָט זיך מײַן האשגאָכע פון איר ניט אָפּגעטון, און פון אלעמענס אויגן האָב זי געהיט, און די צײַט דערלעבט, די אַזוי געווארטע פון לאנג, און מײַן ברונעם איז פאר איר, און די גאנצע וועלט־שעפע פון איר וואָרט הענגט אָפּ: און ווערט זי זײַנע, אזוי וועט ער אף דער ערד זײַן גאנץ גוטס אָפּגעבן און פון דער וועלט צוריק א גאניידן מאכן, און זי איז די וועלט זײַנע, און זי איז אים ליבער פון דער וועלט...

האָט זי מיך אויסגעהערט און שטיין געבליבן, געשטאנען און ווי פארטראכט געווען, און דאן, און אז איך האָב איר פאר־טראכטקײַט פאר איר צושטימען אָנגענומען, פאר איר גענויגטקײַט צו מיר, און מיר מײַן טאָן־פאר־איר און זאָרגן גדענקענדיק, האָב איך אף גיך די עמער אראָפּלאָזן געוואָלט, זיי אוועקשטעלן און צו איר זיך דערנעענען, האָב איך די עמער א קער געטון און זיי אויסגעגאָסן, און זי האָט זיך צעלאכט און מיך פון מײַן אײַלעניש ניכטער געמאכט:

— כא, כא, פעטער, איר האָט דאָך די עמער אויסגעגאָסן...

— כא, כא, פעטער, וואָס האָט איר געזאָגט?

און איך בין שוין נישט גענענדיק און נישט צוגייענדיק אזו געבליבן, און זי איז אוועק און מיר פון די אויגן פארשווונדן. און פון דעמאָלט אָן האָבן מיר זיך נישט באגעגנט און איינס דאָס אנדערע אויסגעמיטן, און פון דעמאָלט אָן זיך נישט גע־טראָפן און מער דאָס פארן מויל נישט געבראכט...

און מאזאָלעס זײַנען געוואָרע געוואָרן דערפון, און מאזאָלעס האָבן זיך אָנגעשטויסן, און זי האָט זיי נישט געזאָגט גאָרנישט, אָבער דערציילן זיי דארף מען נישט, און טאָמיד און ווען איך בין פארבײַ זיי דורכגעגאן, האָבן זיי אף מיר מיט די פינגער גע־טײַטלט, געשמייכלט און איינס דאָס אַנדערע אף מיר מיט די אויגן זיך אָנגעוויזן...

און זי איז נאָך אַ צײַט פרײַ געוועזן און נישט געקערט צו קיינעם, ביז זי האָט איינמאָל אים דערזעען, דערזעען און אים ליב געקריגן, דערזעען — און מיט לײַב און מיט לעבן, און ווי אזא יוגנט, און ווי אזוינע קאָנען ליב קריגן...

און געווען איז דאָס דער שטערן, נעבן וועלכן איר פאָטער און איר מוטער האָבן זיך איר באוויזן, און געווען איז דאָס ווידער אַן אפּדערנאכט אמאָל, און איך האָב זיך דעמאָלט נאָך דער טאָג־ארבעט ארום אונדזער מאזאָלעס־גאָרטן ארומגעדרייט, ארום פארקאן, און אלע ווײַלע אין אינווייניק ארײַנגעקוקט, און אינווייניק בין איך ניט ארײַן, ווײַל אינווייניק איז דאן זי געווען, און פארבראכט האָט זי עפּעס אליין דאָרט, און עפּעס שלאָפן נישט געגאן, ווי אלעמאָל. און אין גאָרטן איז דאן א זעלטן אָוונט־ביימער־שטילקײַט געווען, און נאָך מער, ווי אין די ביימער, האָט דאָס שטילקײַט אף די ווײַסע זאמד־סטעזשקעס גערוט, און דער גאָרטן האָט מיט הימל־מאזלדיקס געשמעקט, און אויך מיט ערד־גוטס, וואָס די ערד האָט דאן פון איר טיף ארופדערלאנגט. האָב איך דערזעען, ווי נעבן יענעם שטערן האָט זיך א קינד באַ־וויזן, א קליינס און א שאָליעכל, און דאָס קינד האָט אין דער האנט א לאמטערנדל געטראָגן, און דאָס לאמטערנדל האָט גע־ברענט, און דאָס קינד האָט דאָס אין דער האנט, ווי אין א וועג ערגעץ אָנגעגרייט, געהאלטן. און דעמאָלט, און דער שטערן איז גרעסער געוואָרן פון א שטערן, און געוואקסן און אויסגעוואקסן איז ער מיט זײַן קײַלעכיקײַט, און פארטונקלט און פארדעקט איז ער אָבער געווען, נאָר בא א זײַט זײַנער אַיינער און סאמע בא זײַן ראנד האָט זיך א דינע און קײַלעכיקע ליכט־שארף אויס־געשארפט, און ווי דאָס קײַלעכיקײַט פון א טווע־מעסער בא א לע־וואָנע אין די ערשטע טעג פון איר געבוירן האָט אויסגעזען; — האָט דאָס ליכטיקײַט דאן דעם שטערן באלויכטן און אין שטערן האָט זיך א פּאָנעם באוויזן, און אין דער רעגע האָב איך פון דער זײַט גאָרטן און זי פון יענער זײַט דאָס פּאָנעם יענץ באמערקט, און זי האָט אירע הענט צו איר קאָפּ ארוף א הייב געטון און מיט זיי ווי די האָר פונהינטן פאריכט, און זי האָט זיך עפּעס פארשעמט, און זי האָט די אויגן פון אהין צו קוקן אראָפּגעלאָזט. און דער שטערן האָט אף איר יאָ געקוקט, און אויך מיך האָט ער געזען, און פאר מיר האָט ער זיך ווי גע־שעמט אביסל, און דאָס קינד מיטן לאמטערנדל האָט זיך דעמאָלט פון זײַן אָרט אָפּגעטיילט, און אראָפּ און צו אונדז, גלײַך צום

גאָרטן צו און צו איר — אין פֿאַרשעמטקײַט־שטיין זיך אראָפּגעלאָזט. און דאָס קינד איז אזוי געגאנגען און דעם וועג באַלויכטן, און זי האָט אונטן־ארום אלע ווײַלע מיט אן אויג ארוף א קוק געכאַפּט און דאָס קינד און זײַן אָנקומען באַמערקט. און זי איז ווי אומרויִק געווען און אײַנגעשטאנען שלעכט, און דאָס קינד איז פון דער ליכט אראָפּ און גלײַך צו איר און אין גאָרטן זיך צוגעשטעלט. און דאָס קינד האָט זי אין א זײַט דאן אָפּגערופן, צווישן ביימער און פֿאַרשטעלט ערגעץ, און זי האָט זיך ווי געקווענקלט און אין אָנהייב נישט זיכער געגאנגען, און דאָך האָט מען געזען, ווי זי האָט זיך דעם קינד נאָכגעצויגן, און נישט אזוי דעם קינד, ווי דעם אויבן־שטייענדיקן און אף איר קוקנדיקן שטערן פאָלגנדיק. און זי איז צווישן ביימער געקומען, און וואָס זי האָט דאָרט געטון מיטן קינד, ווייס איך נישט, און עפּעס האָט עס איר געזאָגט, און עפּעס האָט עס איר איבערגעגעבן, וואָס וואָס האָב איך נישט באַמערקן געקאָנט; און דערנאָך, און אז דאָס קינד האָט זיך צוריק אין לופט אופגעהויבן און צוריק מיטן לאמטערנדל אף צוריקוועגס זיך געלאָזט, האָב איך געזען, ווי זי איז פון הינטער די ביימער ארויס, גיך אין אײַלעניש פון גאָרטן זיך ארויסגעלאָזט, דורך דער פּאָרטקע דורכגעשלײַכט און זי פֿאַרמאַכט נאָך זיך, און שטיל און בעייסן פֿאַרמאַכן די פּאָרטקע האָט צום לעצטן מאָל דעם קאָפּ ארוף א הייב געטון און מיט אויגן אהין א קוק געגעבן, א קוק און באַלד אוועק, און אהיים און צו איר געלעגער אָפּגעלאָפן...

און זי איז אן אנדערע געוואָרן, און איך האָב וואָס ס'איז געשען געוווּסט. און אנדערע מאזאָלעס, וואָס האָבן נישט געוווּסט, האָבן דאָס אויך אף איר באַמערקט, און באַשטענדיק האָט זי זיך אין איין די־האָר־פאַריכטן געהאלטן, און עפּעס פלוצלים פלעגט זי זיך פאַרויטלען און ווי פאַר זיך אליין זיך פאַרשעמען, און פון דעמאָלט אָן און אָפּט פלעג באַמערקן, ווי זי פלעג צום ברונעם, ווען איך בין ניט געווען, קומען, פלעג זיך איבער אים איבערבויגן און שטיל און אײַלנדיק אין אים און אין זײַן טיפקײַט זיך שפּיגלען... און אויך אין גאָרטן איז זי אן אָפטער גאסט געוואָרן, און אף יענעם אָרט צווישן די ביימער פלעג ווי עפּעס דאָרט

פאַרגעסנדיק אהין זוכן קומען: דאָס האָט זי זיך דאָרטן מיט דעם בילד פון שטערן באַהאלטן, מיט דעם, וואָס דאָס קינד האָט איר געבראַכט און וואָס זי האָט עס פון אלעמען באַהאלטן געהאט, און נאָר איך איינער האָב געוווּסט דערפון, ווײַל איך האָב איר נאָכגעקוקט און זי באַמערקט עס צו האָבן...

און איך בין טרויעריק געוואָרן, און איך האָב מײַן ארבעט פאַרלאָזט, און מײַנע עמער פלעגן ווארטן אף מיר, און איך פלעג זיי א צײַט נישט געדענקען. און אף דער ערד זײַנען גרויסע היצן געוואָרן, און גראָזן און ביימער האָבן זיך א טרונק געבעטן, און פעלדער האָבן געטריקנט, און וועלדער האָבן זיך געוויכערט, און טעכער זײַנען אײַנגעגאן, און פון קליינע טײַכלעך זײַנען די בעטן ליידיק געשטאנען, און איך האָב עס נישט באַמערקט, און מאזאָלעס פלעגן מיר דערמאָנען דערפון, און אויך דעמאָלט פלעג איך פויל ארבעטן, און אויך דעמאָלט פלעג אָן כיישעק טון...

און זי איז אופגעלעבט געווען, און א סימכע האָט איר פון די אויגן ארויסגעקוקט, און מאזאָלעס פלעגן זיך אין איר שפּיגלען, און מיט איר אופגעלייגטקײַט אויך אליין אופגעלייגט זײַן, און געוווּסט האָבן זיי נישט וואָס, נאָר דאָך געוווּסט, אז איר צײַט דערנעענט זיך שוין זיכער...

און אין א שטיקל צײַט ארום, אין א צווייטן אָוונט, האָט איר דעם שטערנס שאָליִעכל מאטאָנעס געבראַכט: האלדז־בענדער און פערל־צירונגען, אוירינגלעך און רינגעלעך־מאטאָנעס. און זי האָט זיי שוין נישט אויסבאַהאלטן געקאָנט, און דערזעען האָבן די מאטאָנעס בא איר אלע, און אלע האָבן זי ארומגערינגלט און זיי געהאלטן און געשאצט אין טײַערקײַט, און זי האָט וואָס צו טון נישט געוווּסט, וואָס צו זאָגן און וואָס צו ענטפערן, און אלע האָבן זי אויספרעגן גענומען, און אלע האָבן זי מיט פראַגעס ארומגערינגלט, און זי איז פון ברונעם צום גאָרטן געלאָפן, און פון גאָרטן צום ברונעם, און הין און צוריק, און יונגע פיס האָבן זי געטראָגן...

און איך האָב דעם קאָפּ פאַרלוירן, און איך האָב זיך אין שטערן מיסקאַנע געווען, און איך האָב מיט איר גאָרנישט ניט

גערעדט, און זי האָט מיך אויסגעמיטן. און איר פֿרייד פֿאַר מיר וויַיזן האָט זי נישט געוואָלט, און איך אַף איר פֿרייד קוקן האָב נישט געקאָנט, האָב איך זיך אָפּגעזונדערט און זי און אויך די מאַזאָלעס אויסגעמיטן. און אַמאָל אין אַן אָוונט איינעם איז דער הימל־בעטלער געקומען, געקומען און אַלע מאַזאָלעס צונויפֿגערופֿן, זיי צונויפֿגערופֿן און זיי אַזוי געזאָגט:

— זיַיט גרייט, מאַזאָלעס, מאַזל־יונגפֿרוי ווערט בּאַ איַיך צוגענומען!

— וואָס איז?

— זי ווערט אופֿגעבּראַכט און פֿאַר אַ גרויסן שטערן אָפּגעגעבן. זיַיט גרייט, איר ווערט אַלע צו דער כאַסענע געבעטן.

און די מאַזאָלעס האָבן זיך גרייטן גענומען, און זיי גרייטן זיך שוין פֿון אַ ציַיט, און די קאַלע האָבן זיי מיט ליבּע ארומגערינגלט, און זי ווערט פֿון אַלעמען מיט אַלעם ליבּסטן באַזאָרגט, און זי איז שטיל און האָט זיך זייער געטריַישאַפֿט איבּערגעגעבן, און זיי לערנען זי, און זיי אייצענען זי, ווי זי זאָל זיך פֿירן און ווי זיך האַלטן בּאַדאַרף; און אַלעמענס הענט זיַינען איצט מיט אַרבּעט פֿאַרנומען, פֿאַר זיך און פֿאַר דער קאַלע צוצוגרייטן, און זיי בּענקען שוין און קאָנען זיך נישט שיידן, און דערווייַל גיבּן איר דאָס בּעסטע אָפּ, פֿון אַלעם גוטן און וואָס ס׳פֿאַרמאָגן נאָר מאַזאָלעס... איינער נאָר איך קאָן אַף דער כאַסענע נישט זיַין, איינער נאָר איך קאָן זיך פֿון דער קינע נישט בּאַפֿריַיען, און (דאָס זאָג נאָר ד י ר) אין דער שטיל האָב בּאַשלאָסן מיט ליידיקע עמער איר איבּערצוגיין...

און דאָס, וואָס דו זעסט אַף דיַין ערד אַצינד, דאָס איז אַדאַנק מיַין אָפּגעלאָזנקיַיט געוואָרן; מיַין שעפֿע האָב פֿאַרשלאָסן, און אַף דיַין וועלט איז וואָס ס׳איז געוואָרן, געוואָרן, און די ערד דאַרף טרינקען — טרינקט זי בּלוט פֿאַר וואַסער, און מענטשן דאַרפֿן עסן, עסן זיי מענטשן פֿאַר בּרויט, און גיַיסט גייט אין די היַיזער און שפּיַיזט זיך פֿון אָפּפֿאַל און שטיקלעך דאַרע, און מענטשלעכע זעערס זיַינען מיט אויגן־קראַנקיַיט געשלאָגן, און געוויסע וועלט־פֿאַרזאָרגערס אין די שענקען שיקערן, און פּאָעטן — שפּעטן, און געוויסע דיכטער, אַז זיי הערן מאַזאָלעס די נעז

שניַיצן, נעמען עס פֿאַר דונערן, און פֿאַר גרויסע געשעענישן אָן. — טפֿוי! — און דער איקער, דער נאַכט־שלעפּער, זאָגט מען, שלעפּט זיך שוין אין די שענקען ארום, און צווישן אַזוינע, ווי ער, צווישן אויוער־בּאָטעלע און קראַנקלינגען, מיטגלידער פֿאַר זיַינער אַ כעוורע, פֿאַר „צאַר־בּאַלעכאַיִם״ ווערבּעוועט...

— און אָט האָסטו דיר די מיַיסע, שלעפּער, און דאָס האָט מיר דער מאַזל־עמער דערציילט.

— נישקאָשע פֿון אַ שטיין אין מיַין גאָרטן! — זאָגט דער נאַכט־שלעפּער.

— יאָ, נישקאָשע, שמייכלט דער גיַיסט.

— נו, און ווו בּ י ס ט ו מיט דער כאַסענע?

— איך בּין אויך פֿאַרבּעטן און גיי.

— און פֿאַר די ליידיקע עמער?

— כ׳האָב קיין מוירע ניט.

— וואָס איז?

— דער הימל־בּעטלער האָט אונדז אַ וועג אָנגעוויזן. און ס׳איז אַזוי געווען: — ווען איך בּין אין דער לעצטער ציַיט איינמאָל מיט דער וועלט־מאַסע אַפֿן אַקסל געגאַנגען, פֿאַרטראַכט געווען און פֿאַרקלערט און פֿאַר מיַינע זאַכן טאַכלייסים פֿאַרזאָרגט. און שווער און בּיטער איז מיר אַפֿן האַרצן געווען פֿון דער ציַיט קלערנדיק, און וויסט איז מיר געווען און אַ בּאַרג מיט פֿראַגעס האָט אַף מיר געהויערט; און געדענקט האָב איך וואָס מע פֿרעגט מיך אָפּ בּאַשטענדיק, און אַלע שפּעטערס און אָפּלאַכערס האָבּן זיך מיר פֿאַר די אויגן פֿאָרגעשטעלט, און פֿון איינער אַ פֿראַגע האָבּ איך זיך ניט בּאַפֿריַיען געקאָנט: „ס׳איז דאָך אין די הענט בּאַ דיר... איין שלעכטן ה א ל ט, און די מאַסע דיר פֿון די אַקסל פֿאַלט, און — פּאָטער, און דאָס געוועזענע איז אויס, און דאָס קומענדיקע וועט ניט קומען, און נאָך וואָס האַלטן זיך מיט דעם, און צו וואָס וועסטו דאָס בּרענגען, אַז דער וועג איז אָנגעצייכנט און דער גאַנג איז אויסגעשטעלט, און ארויסגיין פֿון אים איז אומעגלעך?...״

— „מעגלעך!״ — האָט מיר עפּעס פּלוצים אין די אויערן דאַן אַ זאָג געטון. און אַז איך האָב זיך אויסגעדרייט און פֿון וועמען

דאָס פלוצימדיקע קאָל קומט, זען געוואָלט, האָב דעם הימל־בעטלער מיט א פריילעך געמיט און מיט אן אופגעלייגט פּאָנעם דערזעען און ער האָט מיר א זאָג געטון אף דער גיך: —

— וועלט־טרעגער, ביסט אין הימל אײַנגעלאדן, בא דער כאסענע פון שטערן מיט מאזל־יונגפרוי בײַצוזײַן, און לאָז זיך ניט בעטן.

האָב איך געזאָגט: ווי אזוי זאָל איך גיין און ווי אזוי קאָן איך כאסענעס אין זינען האָבן, אז מאזל־עמער האָט פון אונדז די שעפע אָפּגעטון, און מאזל־עמער האָט זײַן ברונעם געמאכט אויסטריקענען, און זײַן ארבעט האָט פארלאָזט און זײַנע עמער זײַנען צעלעכצט, און מיר האָבן באלד ניט מיט וואָס צו קומען.

האָט מיר דער בעטלער געענטפערט: — האָב קיין מוירע ניט, בא דער כופּע וועט עפּעס געשעען... בא דער כופּע וועלן די זיבן גיי־שטערן און די זיבן בעטלערס זײַן... און זײַן וועט דעמאָלט אן אייס ראָצוין, און אלע, וואָס נייטיקן זיך, ווערן אהין צו יענער שאָ אײַנגעלאדן און וואָס געהערט דיר און דײַן מאסע, וועט איר מער פון דײַן מאזל ניט אָפּהענגיק זײַן, וועסטו דאָס, וואָס האָסט אלע יאָרן געגארט, פּויעלן, וועסטו דערהייבן ווערן און העכער פון מאזאָלעס שטיין...

— וואָס הייסט?

— ס'איז מעגלעך און זײַ נאָר דערבײַ... און אָט האָסטו דיר א וועג, און אָט גייט ער בארג־ארוף, און גייסטו מיט אים, וועסטו דעם מאזל מיט זײַנע עמער אויסמײַדן... און איך בין אוועקגעגאנגען מיט דעם וועג און באלד ארוף זיך גענומען, און באלד האָב איך ווינטן פון הימל־גערעדער דרייען זיך דערהערט, ווײַטע און פרעמדע, און וואָס איך האָב קיינמאָל ניט געהערט אזוינע, און געזאנגען פון פרעמד־זונען האָב פארנומען, וואָס זייערע פײַער־רעדער האָבן מיר פאר די אויגן געשווינדלט, און אויך איך האָב זיך צעזונגען און אפן וועג מיט נאָך אזוינע, ווי איך זיך באגעגנט, און אלע זײַנען אײַנגעלאדענע, און אלע אהין און אין דערהויבנקײַט גייען, און פאר אלעמען דער הימל־העלפאנד גייט און מיטן שווערן קאָפּ זײַנעם שאָקלט, און מיט בערג און מיט גוטס, און מיט כאָסן־קאלע־מאטאָנעס, כאָסן־קאלע צו דערפרייען...

— און דאָס איז דיר מײַן גדולע און מײַן בארג־ארוף, שלעפּער, און איצט גיי איך...

און דער וועלט־טרעגער הייבט זיך דאן פון באם טיש־זיצן אוף, פון זיצן און פון דערציילן לאנגן, און אויך דער נאכט־היטער מיט זײַן געפּעלצטקײַט שטייט אוף, און אף זײַן פּאָנעם איז גאָרניט צו דערקענען, אזוי געקומען, אזוי פאר דער מײַסע, אזוי אויך איצט און נאָכן דערציילן, זעט אויס, און ער פאריכט דעם פּעלץ זיך היטעריש, און דאָס היטער־פײַפעלע אף זײַן ברוסט־ברעטל געפינט און ער קערעוועט זיך צום פענצטערל פון צימער אויס, און זעט, אז יאָ, אז אין דרויסן טאקע טאָגט שוין באלד, גיט ער דאן אף שלעפּער עפּעס א קוק א בייזן, און שלעפּער, ווי אין דער ערד פארשווינדט, און וועלט־טרעגער לאָזט זיך פון צימער ארויסגיין, און פארן אוועקגיין, גיט נאָך אף די שיקורים, אף די באם טיש שלאָפנדיקע, א קוק, און פארלאָזט זיי שטיל, און אזוי נאָך אים דער היטער; און אין דרויסן דער טאָג שוין פארנעמט זיך, און איינציקווײַז פון די הויפן, מיט די בעזימער אין די הענט די הויף־היטער אף צו פארקערן און די גאסן רייניקן זיך באווײַזן, און דער וועלט־טרעגער זאָגט א גוטן טאָג דעם היטער און גייט פון אים אָפּ, און דער היטער גייט צו זיך אוועק, צו זײַן היים און צו זײַן שטוב, אום פאר דער נאכט דעם טאָג צו רוען...

און אינדערפרי, אז גרויסער טאָג איז שוין אין שטאָט, אז הויכע זון איז שוין אין הימל, גרויסער ראש אף די גאסן, און די גאסן שוין אָפּגערייניקט, אום ווידער פון טאָג און טומל פארשמוצט צו ווערן; און טרעגער מיט וועלט איז שוין ווײַט, מיט זײַן מאסע און מיט זײַן שווערער בארג־ארוף צו טראָגן, און מיט איר זיך צו מיִען, — דערוועקט זיך ערשט דאן דער אוילעם, דער אף דער נאכט פארבליבענער, אין שענק אין „סאגענאָער", דערוועקט זיך און ווישט זיך די אויגן אויס, און נאכטיש בלאס זײַנען זיי און בלאסע שמייכלען אף זייערע ליפּן, פארלאָזן זיי דאן דאָס צימערל אין „סאגענאָער" און אף דער גאס ארויסקומען, קומען ארויס און צום ערשטן צו אן אומריין אָרט ווענדן זיך, גייען אהין ארײַן און מיט די פּענימער צו די ווענט שטעלן זיך, שטעלן זיך אוועק און גיבן דאָס נאכט־געטראנק דאָרט אָפּ...